הדר פרק ששי עירובין סג.

מרפא. שם העיר: **דאלרגו.** שם המים שנגאה והוה אמנושי כך ראיתי בתשובת הגאונים: **סר סבינא.** בדק סכין לטבח ולא אמרו להלאות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם ומאלא רבינא טוטל לו עטרת כבוד העיר ורב אשי רבו במתא מחסיא הוה והיא מבבל: **דהא רב המנונא אורי בחרתא דארגו.** הואיל ולא היה רבו דר בה אע"פ שהיה בבבל ואני לא הוריתי במתא מחסיא שהיא מקומך: **תלמיד חכר.** חכם כמותו אלא שלמד ממנו דבר אחד או יותר: **לנפשיה.** בודק סכין לשמוט בו הוא עצמו בהמה שלו ואין צריך להלאות לרבו: **למחוזא.** אתריה דרבא: **אנא מיזבן זבינא.** כי אכילנא מהאי ביצרא בדמי אנא זבין לה מיבך הלכך לאו לנפשאי אלא כשאר טבחא הוית לי: **עגלא פיטמא.** גדל שלש ואז הוא עומד בעיקר טעם בשרו כדתנן (נ"מ דף פח.) ומגדלין אותן עד שיהו משולשין ומאמרינן נמי (שם דף פט.) מותר שלש בשבכך אלמא אורחיה עד שלש. ל"א שלישי לגטן (1) וקשה לי הא דאמר בעלמא (פסחים דף פה:) רב חנינא ורב אושעיא הוו עסקי בספר יצירה וכל מעלי שבתא איברי להו עגלא מילתא דהתם מאי שלישי לגטן איכא הא לא היה בגטן מעולם: **לא ליחוש לסכא.** ברב אחא בר יעקב ובתמיהה קאמר: **דאפחילו בכבודו.** מאמר שנאמר לו דניחוש לסכא והתחילו לדבר בכבודו לא היה לו לזלזל בדבר: **ואכ"א שאני רב אחא בר יעקב דמפליג.** הרבה מאד היה זקן ומחכם: **ולאפרושי מאיסורא.** דאם תלמיד אדם ולא לעבוד עבודה ורבו שם ושותק מותר לתלמיד לקפוץ ולגעור: **בגינתא.** בדקל. ואין משתמשין באילן משום שבות: **אמר ליה.** רבינא לרב אשי הא מילתא דעבידא קמך השתא מי הוית אפקיראותא חוצפא לו לא: **אין חכמה וגו'.** אין תורת חכמה וכבוד ותבונה ויועץ עומדת כנגד מיולו האדם: **כפניו אסור.** להוכיח ותייב מיתה בידי שמים והא דרבא לאו לאפרושי מאיסור קאי אלא על הבא לישאל: **כפניו הוה.** והאי דקאני לחוק ממנו שהיה לחוק מקומו ממקום רבו שלא פרסאות ומיהו כי אורי קמיה אורי: **והא רחוק ממנו קאמר.** ואי הוראה לאו רחוק ממנו הוא מאי אמא רבי יוחנן לאשמועינן: **לאפוקי אמרסך.** כנקטי דברי מלהורות במקום שאמא חוטא עליהן: **נדק.** דברי תורה: **עירא פיטירי.** רבו הוה דכתיב היה כהן לדוד רב לדוד: **מורידין אותו מגדולתו.** לעיל קאי אדזעירי במורה הלכה בפני רבו: **אם אתי אבא לוה.** דחלק כבוד למשה דכתיב אשר לוה ה' את משה (במדבר לא) והורה הלכות גיעול אך את הזהב: **איענש.** לירד מגדולה שפסקו לו מקמי הכי: **דכתיב ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו.** שהיה עתיד יהושע להיות צריך לישאל דבר הלכה מאלעזר: **ולא אשכחן.** לאחר מיתת משה דאלעזר היה יהושע לאלעזר לשאול כלום: **מוסיב.** משיב דבר מורה הלכה: **לשאול.** למיתה: **כלאם.** דאוייס הם לכך דהוי ליה כמורה הלכה: וכתיב

רב המנונא אורי בחרתא דארגו בשני דרב חסדא רבינא [6]סר סבינא בבבל א"ל רב אשי [7]מאי טעמא עבד מר הכי א"ל והא רב המנונא אורי בחרתא דארגו בשני דרב חסדא אמר ליה לאו אורי אתמר אמר ליה אתמר אורי ואתמר לא אורי בשני דרב הונא רביה הוא דלא אורי ואורי בשני דרב חסדא [8]דתלמיד חבר דיליה הוה ואנא נמי תלמיד חבר דמר אנא אמר רבא [9]צורבא מרבנן חזי לנפשיה רבינא איקלע למחוזא אייתי אושפיזכניה סכינא וקא מחוי ליה אמר ליה זיל אמטייה לרבא אמר ליה לא סבר (6) מר הא דאמר רבא צורבא מרבנן חזי לנפשיה אמר ליה אנא מיזבן זבינא (סימן זיל"א (6) להני"א מחלי"ף איק"א ויעק"ב) רבי אלעזר מהגרוניא ורב [10]אבא בר תחליפא איקלעו לבי רב אחא בריה דרב איקא באתריה דרב אחא בר יעקב בעי רב אחא בריה דרב איקא למיעבד להו עיגלא תילתא אייתי סכינא וקא מחוי להו אמר להו רב אחא בר תחליפא לא ליחוש ליה לסבא אמר להו ר"א מהגרוניא הכי אמר רבא צורבא מרבנן חזי לנפשיה חזי ואיעניש רבי אלעזר מהגרוניא והאמר רבא צורבא מרבנן חזי לנפשיה שאני התם [11]דאתחילו בכבודו ואי בעית אימא שאני רב אחא בר יעקב [12]דמופלג אמר רבא [13]ולאפרושי מאיסורא אפילו בפניו שפיר דמי

רבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי חזייה לההוא גברא דקא [14]אסר ליה לחמירה בצינתא בשבתא רמא ביה קלא ולא אשגח ביה א"ל ליהוי האי גברא בשמתא א"ל כי האי גוונא מי מתחזא כאפקרותא אמר ליה [15]אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' [16]כל מקום שיש בו חילול השם אין חולקין כבוד לרב אמר רבא [17]בפניו אסור וחייב מיתה שלא בפניו אסור ואין חייב מיתה ושלא בפניו לא והא תניא [18]ר"א (6) אומר לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן מאי דרוש [2]ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אמרו [19]אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט ותלמיד אחד היה לו לרבי אליעזר שהורה הלכה בפניו אמר רבי אליעזר לאימא שלום אשתו תמיה אני אם יוציא זה שנתו ולא הוציא שנתו אמרה לו נביא אתה אמר לה לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא כך מקובלני [20]כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אותו תלמיד יהודה בן גוריא שמו והיה רחוק ממנו שלש פרסאות בפניו הוה והא רחוק ממנו שלש פרסאות קאמר וליטעמיך [21]שמו ושם אביו למה אלא שלא תאמר משל היה אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המורה הלכה בפני רבו ראוי להכישו נחש שנאמר [3]ויען אליהוא בן ברכאל הבוזי ויאמר צעיר אני לימים וגו' על כן זחלתי (ד) וכתיב [4]עם חכמת זוחלי עפר זעירי אמר רבי חנינא נקרא חוטא שנאמר [5]בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך רב המנונא רמי כתיב בלבי צפנתי אמרתך וכתיב [6]בשרתי צדק בקהל רב לא קשיא כאן בזמן שעירא היאירי קיים כאן בזמן שאין עירא היאירי קיים אמר רבי אבא בר [22]זבדא [7]כל הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם שנאמר [8]עירא היאירי היה כהן לדוד (ה) לדוד הוא דהוה כהן לבו"ע לא אלא שהיה משגר לו מתנותיו וכתיב בתריה [9]ויהי רעב בימי דוד ר' [10]אליעזר אומר מורידין אותו מגדולתו שנאמר [11]ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא וגו' אע"ג דאמר להו לאחי אבא צוה ואותי לא צוה אפ"ה איענש דכתיב [12]ולפני אלעזר הכהן יעמוד [13]ולא אשכחן דאיצטריך ליה יהושע א"ר לוי כל דמותיב מלה קמיה רביה אזיל לשאול בלא ולד שנאמר [14]ויען יהושע בן נון משרת משה מבחוריו ויאמר אדוני משה כלאם וכתיב

רב המנונא אורי בחרתא דארגו. מרי רב המנונא הוו חד שהיה תלמידו של רב חסדא כדמשמע הכא ובפרק קמא דקדושין (דף כה.) גבי סבי דנזועיא דאמר ליה רב חסדא לרב המנונא זיל לגעיניהו ועוד היה אמר שהיה תלמידו של רב כדלעיל בפרק כילד מעברין (דף נד.) דאמר ליה רב לרב המנונא ברי מדאית לך אוטיב לך:

מאי דרוש ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט. לכאורה משמע שהקטרת שהקטירו על מזבח המילון היה והולאת שעה היתה כדאמרינן בקטרת של נשיאים כדאמרינן בשילהי התכלת (מנחות דף נ:) דאי על מזבח הפנימי הקטירו מאי שייכא אותה דרשה לשם והא לא היה יורד אש על מזבח הפנימי לשם קטרת דהא ק"ל בפרק אמר להן הממונה (יומא דף נג.) דמעברכה שניה שעל מזבח המילון לקטרת מיהו בתורת כהנים משמע שלנית קדשי הקדשים נכנסו להקטיר ולשם נשרפו ול"ע: **כל** הנותן מתנותיו לכהן אחד בו'. הא דקרי ליה עירא היאירי אף על פי שהיה כהן שמא מאיר מאהרן ואמו ממנשה כדאמר במגילה (דף יב:) מאיר מבנימין ואמו מיהודה ופסטיה דקרא כהן לדוד לאו כהן ממש הוא אלא שר כמו דאמר ובני דוד כהנים היו (שמואל ב ח):

מביא רעב לעולם. ואף על גב דכתיב (1) על שאול ועל בית הדמים הא והא גרם וסמוכין קדרש: מיד

מסורת הש"ס

(1) [פי' כמו פסגר עיי ערוך ערך סר כ:], (2) [מחמ"], (3) [נרי' הערוך ע' לנר קטר פי' היה קושר ממורי בקלא], (4) [נרכות יט:] שבועות ל: סנהדרין פב., (5) [יומא נג.], (6) יומא כפ.; (7) ברכות לא.; (8) [כ"ב טו.], (9) [ני' ע"י והרא"ש ל"ר אמא בר סהנא כל המפגר וכו'], (10) [ל"ל אלעזר], (11) [תוליין:], (12) ל"ל והא,

תורה אור השלם

1. אין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְיָ׃
משלי כא ל
2. וְנִתְּנוּ בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְערְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ:
ויקרא א ז
3. וַיַּעַן אֱלִיהוּא בֶן בַּרַכְאֵל הַבּוּזִי וַיֹּאמַר צָעִיר אָנִי לְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים עַל כֵּן זָחַלְתִּי וָאִירָא מִחַוֹּת דַּעִי אֶתְכֶם: איוב לב ו
4. מִזֵּד רָעָב וְלֶחֱמֵי רֶשַׁף וְקֶטֶב מְרִירֵי וְשֵׁן בְּהֵמוֹת אֲשַׁלֵּח בָּם עִם חֲמַת זֹחֲלֵי עָפָר: דברים לב כד
5. בְּלִבִּי צָפַנְתִּי אִמְרָתֶךָ לְמַעַן לֹא אֶחֱטָא לָךְ:
תהלים קיט יא
6. בִּשַּׂרְתִּי צֶדֶק בְּקָהָל רָב הִנֵּה שְׂפָתַי לֹא אֶכְלָא יְיָ אַתָּה יָדָעְתָּ:
תהלים מ י
7. וְגַם עִירָא הַיָּאִרִי הָיָה כֹהֵן לְדָוִד:
שמואל ב כ כו
8. וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי יְיָ וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים עַל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעֹנִים:
שמואל ב כא א
9. וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִّלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: במדבר לא כא
10. וּלְפָנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאַל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְיָ עַל פִּיו יֵצְאוּ וְעַל פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל הָעֵדָה: במדבר כז כא
11. וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מִשְׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחוּרָיו וַיֹּאמַר אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם: במדבר יא כח

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא סבר לה מר: (ב) שם סימן ז"ל"א מהגיא: (ג) שם והא מגיא ראב"י אומר לא מתו בני אהרן אלא על שהורו הלכה: (ד) שם על כן זחלתי ואירא ומביא החתם עם מתת זוחלי: (ה) שם כהן לדוד וכי לדוד הוא דהוה כהן לבו"ע אלמא לא הוה כהן אלא שהיה: (ו) רש"י ד"ה עגלא תילתא וכי ל"ל שלשי לגטן. כ"כ עין כשבת דף יח: (ז) תוס' ד"ה מגיא וכו' דכתיב אל שאול ואל בית:

רבינו חננאל

רבינא סאר סבינא. פי' בדק הסכין לטבח בבבל. כדגרסינן האי טבחא דלא סאיר סכיניה קמי חכם כו', והוא מלשון פוקד תרגי מסער. א"ל רב אשי אמאי עבדת הכי, כלומר אנא רבך. א"ל דבינא הא רב חסדא אורי בכפריה בשני דרב הונא, ורב המנונא אורי בארגו, פי' שם מקום, בשני דרב חסדא. א"ל רב אשי לא הורה איתמר, (א"ל איתמר אורי ואיתמר לא אורי). איתמר דאורי רב המנונא בשני דרב חסדא, מאי טעמא תלמיד חבר הוא גבי רב חסדא, אנא נמי גבי מר תלמיד חבר אנא. פי' מופלג, גדול בחכמה מופלג משאר חכמים. אמר רבא תלמיד חכם שרוצה לשחוט בביתו מה שיאכל, ויראה הסכין ובודקו, אבל לבודקו לטבח שישחט ויקנה ממנו לא. אמר רבא ולאפרושי מאיסורא אפילו בפני רבו

עין משפט נר מצוה

ח א טור יו"ד פי' רמב: ט ב ג ד טש"ע שם סעיף ד הגה"ה:
י ה מי"י פ"ה מהל' מ"מ ה"ג וטוש"ע שם סעי' יח:
יא ו מי' שם הלכה כ וטוש"ע שם ס"ד:
יב ז מי' פ"ב מהלכות ממרים הלכה ג סמג עשין קכה:
יג ח ש"ע י"ד סימן רנו סעיף ט:

גליון הש"ס

גברא צורבא מרבנן חזי לנפשיה. עיין בכורות דף לא ע"א תוס' ד"ה דהא. יומ"ש סוף ס"ב דענגיס שם ולא אשכחן דאצטריך ליה יהושע. עי' סנהדרין דף עז. תוס' ד"ה מה תחלתה:

מוסף רש"י

מצוה להביא מן ההדיוט. ותמ"ש שהוכו כלאו, ומנגנו אלא נטלו לשון (יומא יג).

רב ניסים גאון

רבינא סר סבינא בבבל. בדק הסכין שלשחיטה שמא יהיה בה פגם וחרגום פוקד מסער. וכן דרכו שלשון חכמים שמחסרין את העיין והחיר"ת. ואמרו סר סבינא, כלומר סער סבינא, ואומרין שוחא כלומר שעותא, (ושוחא) [ושודא] במקם שחדא. וכאלה רבות. ובפרק הכל שוחטין אמרו אמר רב הפדא מגיין לבדיקת סכין מן התורה שנאמר ושחטתם בזה האכלתם. פשיטא דכי נקבה טרפה בעיא בדיקה. בדיקת חכם קאמרינן כולי. ואמרינן האי טבחא דלא סר סבינא משמתינן ליה. והתם במסכתא דיומם טוב בפרק [אין צדין] אמרו איבעיא להו מהו להראות סכין לחכם ביום טוב, רב מרי בריה דרב ביסנא שארי ורבנן אסרי, אמר רב יוסף וה"מ ראוה לעצמו ומשאילה לאחרים.

רבינו חננאל (המשך)

שפיר דמי. כי הא דרבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי, חזא לההוא גברא דהוה קא אסר חמרא בצינתא. פי' בדקל כדתנן ציני הר הבריזל כשירות והן אילני תמרים. היה קושר בו החמור בשבת. א"ל רבינא ליהוי ההוא גברא בשמתא, א"ל רבינא לרב אשי כי האי גוונא מתחזי כאפקירותא אי לא. א"ל לא, אין חכמה ואין עצה ואין תבונה לנגד ה', כל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב. אמר רב בפניו אסור וחייב מיתה שלא בפניו אסור ואינו חייב מיתה. ולא מתו שני בני אהרן אלא מפני שהורו הלכה בפני משה רבן. ותלמיד היה לו לר' אליעזר ויהודה בן גוריא היה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com